
Jarosław Matysiak

Poznań

MATERIAŁY ADAMA ŁOPATKI
(1928–2003)
(P.III–198)

Adam Łopatka urodził się 10 listopada 1928 r. w Szlachcinie pow. Środa Wlkp. jako syn Stanisława – właściciela gospodarstwa rolnego i Franciszki z domu Zalas. Do wybuchu II wojny światowej ukończył 3 klasy szkoły podstawowej. W trakcie okupacji niemieckiej pracował jako robotnik rolny. W 1945 r. rozpoczął naukę w państwowym Gimnazjum i Liceum w Środzie Wielkopolskiej, gdzie w maju 1948 r. zdał maturę.

W październiku 1948 r. rozpoczął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego (UP), które ukończył jesienią 1951 r. Na podstawie zdanych egzaminów i pracy magisterskiej pt. *Przestępstwa przeciwko mieniu publicznemu w świetle orzecznictwa Sądu Grodzkiego w Poznaniu w 1945 r.* uzyskał stopień magistra praw.

Jeszcze w trakcie studiów, we wrześniu 1950 r. został zatrudniony na stanowisku zastępcy asystenta na Katedrze Teorii Państwa i Prawa Wydziału Prawno Ekonomicznego UP. Od stycznia 1952 r. do stycznia 1953 r. pracował jako asystent, od kwietnia 1953 r. do września 1954 r. – jako starszy asystent, od października 1954 r. jako adiunkt.

W czerwcu 1958 r., na podstawie pracy *Kierownicza rola partii komunistycznej w stosunku państwa socjalistycznego /Zasady leninowskie/* przygotowanej pod kierunkiem prof. Czesława Znamierowskiego, Rada Wydziału Prawa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM) nadała Adamowi Łopatce stopień naukowy kandydata nauk prawnych. (zatwierdzenie przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną dla Pracowników Naukowych nastąpiło w styczniu 1959 r.).

W marcu 1962 r. na podstawie Uchwały Rady Wydziału Prawa UAM otrzymał stopień naukowy docenta na podstawie pracy habilitacyjnej *Państwo socjalistyczne a związki zawodowe /Studium z teorii państwa socjalistycznego/*.

W maju tego samego roku otrzymał etat docenta na w Katedrze Teorii Państwa i Prawa na Wydziale Prawa UAM, a w czerwcu 1962 r. został mianowany kierownikiem Katedry i Zakładu Teorii Państwa i Prawa.

Od września 1962 r. do sierpnia 1964 r. był prodziekanem, a od września 1964 r. do sierpnia 1966 r. – dziekanem Wydziału Prawa i Administracji UAM.

Od grudnia 1964 r. do czerwca 1968 r. był kierownikiem Międzywydziałowego Studium Nauk Politycznych UAM, którego był organizatorem. Po zmianie nazwy, od stycznia 1968 r. do sierpnia 1972 r. kierował Instytutem Nauk Politycznych na Wydziale Prawa UAM (faktycznie obowiązki dyrektora pełnił już od czerwca 1967 r.).

W czerwcu 1968 r. Uchwałą Rady Państwa otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk prawnych.

Rok później, w lipcu 1969 r. został mianowany dyrektorem Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, którym kierował do września 1987 r.

W marcu 1973 r. uchwałą Rady Państwa Adam Łopatka otrzymał tytuł naukowy prof. zwyczajnego nauk prawnych.

W październiku 1974 r. został przeniesiony z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu do Polskiej Akademii Nauk na stanowisko profesora zwyczajnego. W Zakładzie Teorii Państwa i Prawa w Instytucie Nauk Prawno-Ustrojowych na Wydziale Prawa i Administracji UAM pracował na pół etatu do stycznia 1975 r. Od lutego tegoż roku przebywał na bezpłatnym i bezterminowym urlopie.

W latach 1970–1972 był przewodniczącym Komitetu Badania Współczesnego Imperializmu i jego ideologii PAN, członkiem Prezydium Komitetu Nauk Prawnych PAN, członkiem Prezydium Komitetu Nauk Politycznych PAN. Ponadto, od 1966 r. wchodził w skład Zespołu Rzeczników Prawa w ramach Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego.

W latach 1975–1981 był kierownikiem działu w Instytucie Podstawowych Problemów Marksizmu-Leninizmu Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR).

Ponadto, w latach 1969–1974 był zastępcą Rzecznika Dyscyplinarnego przy Wyższej Komisji Dyscyplinarnej dla Pracowników Naukowo-Dydaktycznych Szkół Wyższych.

Po przejściu na emeryturę wykładał w Prywatnej Wyższej Szkole Nauk Społecznych, Komputerowych i Medycznych w Warszawie.

W latach 1976–1985 był posłem na Sejm PRL VII i VIII kadencji. Od maja 1982 do maja 1987 był ministrem-kierownikiem Urzędu do Spraw Wyznań. W latach 1976–1980 był przewodniczącym Komisji Prac Ustawodawczych w Sejmie VII kadencji, a w latach 1981–1982 przewodniczący Komisji do Spraw Samorządu Pracowniczego Przedsiębiorstw w Sejmie VIII kadencji.

W latach 1978–1983 był przedstawicielem Polski w Komisji Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). Od maja 1987 r. do czerwca 1990 r. pełnił urząd I Prezesa Sądu Najwyższego.

Adam Łopatka specjalizował się w prawoznawstwie, teorii państwa i prawa (m. in. zajmował się problemami politycznej organizacji społeczeństwa socjalistycznego) oraz prawach człowieka. Koordynował prace Komisji Praw Człowieka ONZ, która przygotowywała projekt Konwencji o prawach dziecka. Autor m. in. *Kierowniczej roli partii komunistycznej w stosunku do państwa socjalistycznego* (I wyd. 1960, II wyd. 1963), *Wstępu do prawoznawstwa* (1969), *Prawo do swobodnego wyrażania opinii* (1993), *Prawoznawstwo. Wprowadzenie* (2002). Współautor: *Zarys teorii państwa i prawa dla studentów I roku Wydziału Prawa UAM* (1963), *System prawa administracyjnego* (1977) i *Ustrój polityczny PRL* (1982). Współautor i redaktor *Organizacja społeczeństwa socjalistycznego w Polsce* (1968), *Études sur le droit polonais actuel* (1968), *Podstawowe prawa i obowiązki obywateli PRL* (I wyd. 1968, II wyd. 1969, III wyd. 1971, IV wyd. 1978), *Słownik Wiedzy Obywatelskiej* (wyd. I 1970, wyd. II 1971). Łącznie był autorem i współautorem ok. 400 opracowań naukowych i publicystycznych opublikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych.

Uczestniczył w konferencjach krajowych i międzynarodowych, m. in. w Uppsali (1965) i Strasburgu (1966, 1973).

— Był członkiem World Peace Through Law Center (Centrum Pokoju na Świecie przez Prawo), Międzynarodowego Zrzeszenia Prawników Demokratów (w latach 1974–1984 wiceprzewodniczący), członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej (w latach 1976–1991 członek Komitetu Wykonawczego), Towarzystwa Nauk Prawnych (TNP) (prezes Zarządu Koła TNP) oraz Międzynarodowej Akademii Prawa Porównawczego (od 1984 r.). Od 1960 r. był członkiem Zrzeszenia Prawników Polskich. W latach 1972–1981 był prezesem Zarządu Głównego ZPP.

Brał udział w pracach Komitetów Redakcyjnych: „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” (1958–1963), „Studiów Nauk Politycznych”, „Kroniki Miasta Poznania” (1961–1963), „Przeglądu Związkowego” i „Droit Contemporain”. Był także członkiem Rady Redakcyjnej miesięcznika ideologicznego Komitetu Centralnego PZPR „Nowe Drogi”.

Od lutego 1947 do lipca 1948 r. był członkiem Organizacji Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetów Robotniczych (OMTUR). W lipcu 1948 r. wstąpił do Związku Młodzieży Polskiej (ZMP), którego członkiem był do czerwca 1955 r. W latach 1954–1955 był przewodniczącym Zarządu Uczelnianego ZMP.

W 1953 r. wstąpił do PZPR. Od listopada 1956 r. do czerwca 1959 r. pełnił funkcję I sekretarza Komitetu Uczelnianego na UAM w Poznaniu. W latach 1957–1971 był członkiem egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego PZPR, a w latach 1957–1959 – członkiem Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej. W latach 1968–1971 członek Centralnej Komisji Rewizyjnej Komitetu Centralnego PZPR, w latach 1971–1980 zastępca członka Komitetu Centralnego PZPR, w latach 1986–1990 – członek Komitetu Centralnego PZPR. W latach 1986–1989 był członkiem Komisji ds. Wewnątrzpartyjnych oraz Działalności Partii w Organach Przedstawicielskich i Administracji Państwowej Komitetu Centralnego.

Adam Łopatka był laureatem wielu nagród. M. in. otrzymał Nagrodę Miasta Poznania i Województwa Poznańskiego za rok 1962 (1963), Nagrodę Wydziału I PAN za najlepszą pracę habilitacyjną (1963), Nagrodę Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego indywidualną dydaktyczną II stopnia (1966), Nagrodę Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego II stopnia za podręcznik pt. *Wstęp do prawoznawstwa* oraz Nagrodę Narodów Zjednoczonych za wybitne osiągnięcia w dziedzinie praw człowieka (1988).

W 1980 r. otrzymał tytuł doktora honoris causa University of Florida w Gainesville (USA).

Został odznaczony m. in. Złotym Krzyżem Zasługi (1957), Złotą Odznaką Janka Krasickiego (1964), Krzyżem Kawalerskim „Polonia Restituta” (1965), Złotą Odznaką ZSP (1966), Złotą Odznaką Honorową ZMW (1969), Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1999).

Żonaty z Heleną z domu Kania. Małżeństwo miało 2 synów – Andrzeja i Michała.

Zmarł 14 czerwca 2003 r. Został pochowany na warszawskim Cmentarzu Wojskowym na Powązkach (kwatery A3 TUJE, Rząd:1, Grób: 52).

Materiały Adama Łopatki zostały pozyskane w darze przez PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w 2024 r. (ks. nab. „B” 505). Spuścizna została uporządkowana i zinventaryzowana przez Jarosława Matysiaka w 2025 r.

Materiały Adama Łopatki pochodzą z lat 1959–1992 i liczą 0,22 m. b. akt. Zostały podzielone na 5 zasadniczych grup.

Grupę pierwszą – materiały twórczości tworzą 2 jednostki archiwalne (j.a.) zawierające materiały z lat 1962–1963.

Grupa II, licząca 7 jednostek i zawierająca materiały archiwalne z lat 1962–1967 podzielona została na 2 podgrupy: A. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, B. Działalność naukowa, redakcyjna, społeczna. W skład podgrupy pierwszej wchodzi 3 jednostki zawierające materiały działalności na UAM. Podgrupa druga licząca 4 j. a. zawiera materiały działalności w Instytucie Nauk Prawnych PAN/Komitecie Nauk Prawnych PAN, korespondencję wpływającą i wychodzącą od redakcji gazet i wydawnictw zaopatrzoną w aneks oraz działalność w World Peace Through Law Center.

Grupa III – materiały biograficzne, o twórcy zespołu – liczące 5 j. a., zawierają archiwalia z lat 1959–1975. Są to m. in. materiały związane z pracą habilitacyjną, gratulacje z okazji otrzymania Nagrody Miasta Poznania i Województwa Poznańskiego za rok 1962 oraz notki prasowe o autorze spuścizny.

Korespondencja wychodząca i wpływająca z lat 1962–1992 zgromadzona w grupie IV składa się z 3 jednostek, w tym jednostka korespondencji wychodzącej. Listy ułożono alfabetycznie. Całość zaopatrzone w aneksy. Przeważają listy o charakterze okolicznościowym.

Załączniki zawarte w grupie V liczą 4 jednostki archiwalne z lat 1959–1973. 2 jednostki obejmują artykuł i nadbitki autora spuścizny, artykuły osób obcych i zostały zaopatrzone w aneksy. Grupę zamyka jednostka z herbem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

W PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu spuściznie nadano sygnaturę P.III–198. Inwentarz liczy 21 jednostek archiwalnych i 5 aneksów.

Źródła i bibliografia

1. Materiały Adama Łopatki, Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu, P.III–198, j. a. 12.
2. Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,teczka osobowa Adama Łopatki, sygn. 523/15993.
3. *Kronika Uniwersytetu Poznańskiego za lata akademickie 1965/66 – 1967/68 za rektoratu prof. dra Czesława Łuczaka*, Poznań 1969, s. 47, 61–68, 142, 687, 718, 723, 729.
4. *Kto jest kim w Polsce. Informator biograficzny*, Warszawa 1989, s. 754.
5. Krasowski Krzysztof, *Zarys dziejów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Poznaniu 1919–2004*, Poznań 2004, s. 164, 174, 182, 185.
6. Mołdawa Tadeusz, *Ludzie Władzy 1944–1991*, Warszawa 1991, s. 389.
7. Nowak Aleksander, Orlik Tadeusz, *Laureaci Nagród Miasta Poznania i Województwa Poznańskiego za rok 1962, doc. dr Adam Łopatka*, „Kronika Miasta Poznania”, 2, 1964, s. 64–65.

8. Adam Łopatka [w:], *Złota Księga Nauki Polskiej 2000. Naukowcy przełomu wieków*, pod red. K. Piekonia, Gliwice 2001, s. 299–300.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości	1–2
II. Materiały działalności organizacyjno-naukowej, redakcyjnej, społecznej	3–9
A. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	3–5
B. Działalność naukowa, redakcyjna, społeczna	6–9
III. Materiały biograficzne, o twórcy zespołu	10–14
IV. Korespondencja	15–17
A. Korespondencja wychodząca	15
B. Korespondencja wpływająca	16–17
V. Załączniki	18–21
Aneks	1–5

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI

- Podstawowe problemy XXII Zjazdu KPZR. Materiały konferencji teoretycznej na temat programu KPZR, zorganizowanej przez KW PZPR w Poznaniu w dniu 18 I 1962 r.*
Opracowanie z poprawkami autorskimi
1962, rkp., masz., l., k. 202
- Związek Radziecki – niedościgniony wzór nowatorstwa w organizacji życia Społecznego*
Przemówienie wygłoszone z okazji 46 rocznicy Rewolucji Październikowej – 4 listopada 1963 r.
1963, masz. z popr. autorskimi, l., k. 20

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACYJNO-NAUKOWEJ, REDAKCYJNEJ, SPOŁECZNEJ

A. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

- Prodziekan i dziekan Wydziału Prawa
Zaproszenia, notatki, korespondencja
1962–1966, rkp., masz., druk., j. ang., czes., pol., l. i sz., k. 123
- Wydział Prawa Katedra Teorii Państwa i Prawa
Wykazy godzin, karta urlopowa, korespondencja
1962–1965 i b. d., rkp., masz., masz. pow., druk., l., k. 21
- Jw.
Zdjęcia wykonane w trakcie wizyty w Instytucie Prawniczym w Charkowie we wrześniu 1967 r. [?]
1967, fot. 16

B. Działalność naukowa, redakcyjna, społeczna

6. Polska Akademia Nauk Instytut Nauk Prawnych
Polska Akademia Nauk Komitet Nauk Prawnych
Zaproszenia, zawiadomienia, korespondencja
1965–1966, rkp., masz., masz. pow., l., k. 14
7. Kontakty z redakcjami czasopism i wydawnictw, instytucjami
Korespondencja
1963–1966 i b. d., rkp., masz., druk., l., k. 27, zob. aneks 1
8. World Peace Through Law Center
Certyfikat członkostwa, zawiadomienia, druki, korespondencja
1965–1967, rkp., masz., masz. pow., druk., j. ang., franc., pol., l. i sz., k. 116+
s. 26+s. 23+s. 23+s. 20+s. 14+s. 35+s. 35
9. Washington World Conference on World Peace Through Law,
Waszyngton 12–18 IX 1965
Zaproszenie, program, formularze, druki, korespondencja
1965, rkp., masz., masz. pow., druk., j. ang., pol., l. i sz., k. 32

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE, O TWÓRCY ZESPOŁU

10. Materiały biograficzne, finansowe, mieszkaniowe
Życiorys, spis recenzji o książkach Adama Łopatki,
rachunki, pokwitowania, bilet, korespondencja
1963–1966, rkp., masz., j. franc., pol., niem., l. i sz., k. 15
11. *Państwo socjalistyczne a związki zawodowe w Polsce*
Szkic planu tematu pracy habilitacyjnej, rekomendacja, podanie
1959–1960, masz., l., k. 5
12. Nagroda Miasta Poznania i Województwa Poznańskiego za rok 1962
Gratulacje
1963, rkp., masz., l., k. 8
13. Fotografia portretowa
B. d. fot. 1
14. Adam Łopatka
Notki prasowe
1971–1975, druk., l., k. 13

IV. KORESPONDENCJA

A. Wychodząca

15. Osoby B–Z i odbiorcy nierozpoznani
1963–1967, rkp., masz., j. franc., pol., l., k. 33, zob. aneks 2

B. Wpływająca

16. Osoby i instytucje A–P
1961–1967 i b. d., rkp., masz., druk., j. ang., czes., franc., pol., serb.-chorw.,
wł., l., k. 143, zob. aneks 3

17. Osoby i instytucje R–Z i nadawcy nierozpoznani
1962–1992 i b. d., rkp., masz., druk., j. franc., pol., serb.-chorw., ros., l., k. 120
zob. aneks 3

V. ZAŁĄCZNIKI

18. Adam Łopatka
Artykuł, nadbitki artykułów i recenzji
1959–1973, masz. pow., druk., l. i sz., k. 98, zob. aneks 4
19. Osoby obce D–N
Artykuły, nadbitki artykułów
1963–1966, masz. pow., druk., j. niem., pol., l. i sz., k. 99, zob. aneks 5
20. Uczelnie, wydziały prawa
Foldery
1964–1966, druk., j. ang., franc., l. i sz., k. 17+s.23+s. 23+s.15+s.7+s.15
21. Godło Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

ANEKS 1

- J. 7. Kontakty z redakcjami czasopism i wydawnictw, instytucjami
- 1) „Gazeta Poznańska”
 - 2) „Gospodarka i Administracja Terenowa”
 - 3) „Państwo i Prawo”
 - 4) „Sowieckoe Gosudarstwo i Prawo”
 - 5) „Sprawy Międzynarodowe”
 - 6) „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”
 - 7) „Wydawnictwo Poznańskie”
 - 8) Wydawnictwo Związkowe Centralnej Rady Związków Zawodowych
 - 9) Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo
 - 10) Związek Nauczycielstwa Polskiego

ANEKS 2

- J. 15. Osoby B–Z i odbiorcy nierozpoznani
Boboș Gheorghe	1967	1.1
Boulouis Jean	1967	1.1
Brun André	1966	1.1
Cervati Angelo Antonio	1966	1.1
Ceterchi Ioan	1967	1.1
Fabre H. Michel	1967	1.1
Gaber S.	1967	1.1
Gliga I.	1967	1.1
Kalenska Marie	1966	1.1
Kubiak Stanisław	1967	1.1
Lavigne Pierre	1966–1967	1.3
Leroy	1967	1.1
Maillet Jean	1966	1.1
Masłow F. Wasilij	1967	1.1

Naschitz M. Anita	1967	1.1
Nerson R.	1967	1.1
Pavliček Václav	1967	1.1
Rajković Jugoslav	1967	1.1
Ripeanu I.	1967	1.1
Tatomir N.	1967	1.1
Zrzeszenie Studentów Polskich Biuro Wczasów, Podróży i Turystyki	1963	1.1
Odbiorcy nierozpoznani	1967	1.2

ANEKS 3

J. 16. Osoby i instytucje A–P

Alkimow A. Stanisław	1965	1.1
Anzulović Živko	1965	1.1
Biuro Zbytu Sprzętu Pomiarowo-Kontrolnego	1966	1.1
Boguszak Jiří	1965	1.1
Bombicka Krystyna i Edward Cyrson	1965	zawiadomienie
Borucka-Arctowa Maria	1962, 1965	1.2
Bratborski K.	1963	1.1
Bureau International du Travail Genève	1965	1.1
		+załącznik
Cervati Angelo Antonio	1966	1.1
		+wizytówka
Chudowiczowie E. W.	1963–1964	1.4
Dawidowicz Wacław	1964	1.2
Le Directeur du Centre Européen de la Dotation Carnegie pour la Paix Internationale	1966	1.1
Ehrlich Stanisław	1964, 1965	1.2
Januszewski Mieczysław	1963	1.1
Jodłowicz Jerzy	1964	wizytówka
Komitet Budowy Pomnika Marcina Kasprzaka w Poznaniu	1964	1.1
Komitet Organizacyjny Obchodu XIX Rocznicy Powstania Milicji Obywatelskiej	1963	zaproszenie
Komitet Organizacyjny Obchodu Święta 22 Lipca przy KWMO i KMMO	1963	zaproszenie
Konsulat Stanów Zjednoczonych Ameryki	1966	1.1
Kalenska Marie	1965	wizytówka
Klařkowski Alfons	1964, 1965	2 wizytówki
Kolańczyk Kazimierz	1964, 1965	1.2
Konieczny Stanisław	1965	1.1
Kowalscy J. J.	1965	1.1
Kowalski Stanisław	1963	1.1

Kupczykowa Maria	1963	1.1
Kušej Gorazd	1965	1.1
Kwaśniewski Aleksander	1964	1.1
Kwiatkowski Stanisław	1965	1.1
Langrod Jerzy	1965	1.1
Lavigne Pierre	1965–1967	1.5
	+załącznik	
Łukaszuk I.	1965	1.1
Machnienko Charitonowicz Aleksander	1965	1.1
Maillet Jean	1966	1.2
Maneli Mieczysław	1965	1.1
Ostrowski Krzysztof	1965	1.1
I Sekretarz Komitetu Zakładowego PZPR Komendant		
Milicji Obywatelskiej woj. poznańskiego	1961[?]	1.3
Pilichowska Stanisława		
Plundr Otakar	b. d.	wizytówka
Popielarz Winfred	1966	1.1
Poppe Eberhard	1966	wizytówka
Prezes Okręgowej Komisji Arbitrażowej w Poznaniu	1965	1.1
Prezes Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu	1965	1.1
Prins C. Estelle	1966	1.1
+Deklaracja Manifestu Współzależności		
Průša Oldřich	b. d.	wizytówka
PZPR Komitet Powiatowy w Chodzieży	1964	zaproszenie
PZPR Komitet Powiatowy w Ostrowie Wlkp.	1965	1.3
PZPR Komitet Powiatowy w Turku	1962, 1965	1.2
PZPR Komitet Wojewódzki w Poznaniu Wydział		
Propagandy i Kultury	1963	1.1
J. 17. Osoby i instytucje R–Z i nadawcy nierozpoznani		
Rada Adwokacka w Poznaniu	1964	1.1
Rajković Jugoslav	1967	1.1
Rektor i Senat Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu	1965	zaproszenie
Rektor i Senat Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk		
Plastycznych w Poznaniu	1962–1963	1.2
	+zaproszenie	
Rektor Uniwersytetu w Belgradzie	1964	1.1
	+ odpis pisma do rektora UAM	
Rominkiewicz Edward	1965	1.1
Romul Janusz	1965	1.1
Rusek Franciszek	1963, 1964	2 wizytówki
Sąd Powiatowy w Środzie Wlkp.	1965	1.1
Siemieński Feliks	1965	1.4

Skrzydło Wiesław	1965	1.1
Sobczak Fr.	1963	1.1
Szporluk Roman	1964	1.1
Szydlak Jan	1963	1.1
Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej Zarząd Wojewódzki	1964	zaproszenie
Trojanek J.	1965	1.1
Université de Lyon Faculté de Droit et des Sciences Économiques Institut de Droit du Travail et de la Sécurité Sociale	1966	1.1
Uniwersytet w Skopje Wydział Prawa	1967	1.1
Vračar Stevan	1965	1.1
Walczak Stanisław	b. d.	wizytówka
Wasilkowski Jan	1963	1.1
Wojewódzka Komisja Związków zawodowych	1963–1965	1.3
Wojewódzki Zarząd Kin w Poznaniu	1964	1.1
Wolski Janusz	1964	1.1
Wróblewski Franciszek	1963, 1965	2 wizytówki
Wyższa Szkoła Rolnicza w Poznaniu	1963	zaproszenie
Zasada Jerzy	1963	1.1
Zakład Historii Ruchu Ludowego przy Naczelnym Komitecie Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego w Warszawie	1965	zaproszenie +formularz zgłoszenia
Zakrzewski Witold	1967	1.1
Zieliński Tadeusz	1992	1.2
Zdzitowiecki Jan	1965	1.1
Zrzeszenie Studentów Polskich Biuro Wczasów, Podróży i Turystyki	1963	1.1
Zrzeszenie Studentów Polskich Rada Naczelna	1965	1.1
Związek Młodzieży Socjalistycznej Komitet Wojewódzki w Poznaniu	1963	1.1
Związek Młodzieży Socjalistycznej Zarząd Uczelniany przy UAM w Poznaniu	1965	1.1
Nadawcy nierozpoznani	1963–1965	1.12

ANEKS 4

J. 18. Adam Łopatka

- 1) *III Zjazd Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej*, „Przegląd Zachodni”, R. 15, 1959, Nr 2, s. 312–313
- 2) *Idee XXII Zjazdu Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego*, j. w., R. 17, 1961, Nr 6, s. 195–209
- 3) *Przerastanie państwowości socjalistycznej w komunistyczny samorząd społeczny*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, T. 23, z. 4, s. 1–14

- 4) (rec. z J. Romulem), *M. Sobolewski, Reprezentacja w ustroju współczesnych demokracji burżuazyjnych*, *Zeszyty Naukowe UŻ – Rozprawy i Studia*, t. 33, Kraków 1962, Nakładem UJ, ss. 212, j. w., R. 25, 1963, Nr 4, s. 201–204
- 5) (rec.) *Konstytucje państw afrykańskich. Opracowanie i wstęp Ludwika Gelberga*, t. 1, Warszawa 1963, PWN, ss. 232, j. w., R. 26, 1964, Nr 2, s. 266–267
- 6) *Model socjalistycznej świadomości prawnej w PRL* - 1973

ANEKS 5

J. 19. Osoby obce D–N

- 1) J. Deresiewicz, *Rozwój ekonomiczny Poznania w dwudziestoleciu Polski Ludowej*, „Roczniki Ekonomiczne”, T. 17, 1964/1965, s. 155–172
- 2) J. Górski, *Prawo obrotu uspołecznionego /Informator dla studentów IV roku prawa studium zaocznego w roku akad. 1962/63 – styczeń 1963*, skrypt
- 3) H. Groszyk, L. Leszczyński, *Wartości pozaprawne w procesie stosowania klauzul generalnych*
- 4) Z. Janowicz, *Zasady ustroju administracyjnego*, „Republika Federalna Niemiec”, Poznań 1965, s. 474–492
- 5) A. Komar, *Rozwój gospodarki budżetowej m. Poznania w Polsce Ludowej (1945–1964)* [w:], *Materiały z Sesji Naukowej UAM w XX-lecie PRL*, cz. 1, Poznań 1966, s. 429–459
- 6) Z. Nowakowski i Z. Radwański, *Das neue polnische Familien und Vormundschaftsgesetzbuch*, „Neue Justiz. Zeitschrift für Recht und Rechtswissenschaft”, Jg 19, 1965, h. 2, nr 12, s. 389–392